УДК 633.852: 631.5:631.8 DOI: 10.36710/IOC-2025-39-13

ЕКОНОМІЧНА ТА БІОЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ РИЖІЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД АГРОПРИЙОМІВ

О. І. Поляков, Д. І. Фостащенко

Інститут олійних культур Національної академії аграрних наук України

В статті представлено зміну даних рівня врожайності рижію ярого та показників економічної й біоенергетичної ефективності його вирощування залежно від мінеральних добрив, регуляторів росту за різних способів сівби. Найбільшу врожайність рижію ярого сорту Престиж – 1,32 та сорту Славутич – 1,40 т/га отримано за сівби з шириною міжрядь 15 см на фоні внесення мінеральних добрив в дозі $N_{40}P_{40}K_{40}$ з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат у фазу розетки. Найбільший умовно чистий прибуток для сорту Престиж 31940 грн/га та для сорту Славутич 34252 грн/га за рівня рентабельності 354,5 та 389,3 % забезпечило вирощування рижію ярого на фоні без добрив з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат за рядкового способу сівби. Найбільші значення прирощення енергії: 19417 МДж/га для сорту Престиж; 20555 МДж/га та енергетичний коефіцієнт: 2,73 для сорту Престиж; 2,86 для сорту Славутич за найменшої енергоємності 9604 й 9163 МДж/т забезпечило вирощування рижію ярого на фоні без добрив з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат за рядкового способу сівби.

Ключові слова: рижій ярий, спосіб сівби, мінеральне добриво, регулятор росту рослин, врожайність, економічна ефективність, біоенергетична ефективність.

Вступ. Рижій ярий невибагливий до умов вирощування, має короткий період вегетації, майже не уражується хворобами та не пошкоджується шкідниками. Завдяки своїм біологічним особливостям здатен забезпечувати високі і сталі врожаї в різних ґрунтово-кліматичних умовах (Komarova et al. 2003, Zanetti et al. 2021). Високі економічні показники вирощування рижію ярого забезпечують низькі виробничі затрати та високі закупівельні ціни на сировину. Рівень рентабельності виробництва рижію коливається від 110 % у контрольному варіанті до 196 % за впровадження інтенсивної технології (Lykhochvor 2017a).

Висока конкурентоспроможність рижію ярого можлива за умови використання сучасних технологій виробництва, які повинні забезпечувати високу врожайність і якість продукції та підвищення рівня рентабельності через зниження показників собівартості. Економічно вигідними вважаються такі технології, які передбачають менші об’єми енерговитрат на виробництво одиниці продукції при одночасному формуванні рослинами максимальної продуктивності. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних її вкладень на одиницю корисного ефекту, передбачає досягнення максимального ефекту від господарської діяльності підприємств за мінімальних витрат ресурсів (Andriychuk 2005).

*Corresponding author

Головним з кінцевих показників ефективності будь-якого агроприйому є приріст прибутку за рахунок підвищення врожайності, поліпшення якості продукції, зменшення виробничих і трудових витрат, зниження собівартості виробництва продукції. Рівень урожайності будь якої сільськогосподарської культури відображає залежність його від економічних і природних умов, а також якість організаційно-господарської діяльності (Ushkarenko et al. 1997).

Водночас із оцінкою економічної ефективності, яка показує ефективність агроприйомів у конкретний період, доцільно визначати біоенергетичну ефективність елементів технології, яка оцінює їх об'єктивно і не залежить від кон'юнктури ринку, а також дозволяє визначити резерви економії паливно-мастильних матеріалів та інших видів витраченої енергії при вирощуванні сільськогосподарських культур. Біоенергетична оцінка дозволяє порівняти ефективність різних технологій в рослинництві з точки зору витрат енергії і виявити шляхи її економії (Cherenkov et al. 2014).

Метою досліджень було визначення економічної та біоенергетичної ефективності вирощування рижію ярого залежно від застосування мінеральних добрив та регуляторів росту за різних способів сівби.

Матеріали та методи досліджень. Дослід проводили у 2023–2025 рр. на дослідному полі Інституту олійних культур Національної академії аграрних наук України. Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем звичайний, середньопотужний малогумусний, з вмістом гумусу в орному шарі до 30 см – 3,5 %, доступного азоту – 7,2–8,5, рухомого фосфору – 9,6–10,3, рухомого калію – 15,2–16,9 мг/100 г ґрунту, pH ґрунтового розчину 6,5–7,0. Сівбу рижію ярого сортів Престиж та Славутич проводили в оптимальний строк (за температури ґрунту 4–6 °С) з шириною міжрядь 15 см із нормою висіву 5,0 млн. схожих насінин на гектар та з шириною міжрядь 70 см із нормою висіву 3,0 млн. схожих насінин на гектар. Варіанти застосування мінеральних добрив: 1 – Контроль (без добрив); 2 – $N_{20}P_{30}$; 3 – $N_{30}P_{60}$; 4 – $N_{40}P_{40}K_{40}$. Мінеральні добрива вносили під передпосівну культивацію. Варіанти застосування регуляторів росту рослин: 1 – Контроль (обприскування водою 200 л/га); 2 – Рост-концентрат (1,0 л/га); 3 – Хелатин олійні (1,5 л/га); 4 – Aminostar (0,5 л/га). Обприскування посівів проводили у фазу розетки.

Закладання досліду, облік, вимірювання та супутні спостереження проводили за методиками польових дослідів (Rozhkov et al. 2016a, Saiko et al. 2011). Дисперсійний аналіз здійснювали в програмному пакеті Microsoft Excel на основі методик викладених Рожковим А.О. та ін. (Rozhkov et al. 2016b).

Економічну ефективність вирощування рижію ярого проводили з використанням загальноприйнятих методик (Pivovar et al. 2010) відповідно до ДСТУ 4397 (DSTU 4397 2005) і ГСТУ 3-37-4-94 (GSTU 3-37-4-94 1995). В процесі економічної оцінки визначалися загальні затрати на вирощування, вартість і собівартість отриманої продукції, отриманий прибуток і рентабельність.

Оцінка біоенергетичної ефективності включала аналіз структури витрат сукупної енергії на 1 га та 1 т продукції за статтями витрат (Aksyonov et al. 2001).

Результати досліджень та їхнє обговорення. Доцільність виробництва будь якої сільськогосподарської культури визначається економічною та біоенергетичною ефективністю агроприйомів вирощування. Економічні та біоенергетичні показники напряму пов'язані з продуктивністю культур. Оцінкою

продуктивності, рентабельності та біоенергетичної ефективності вирощування рижію ярого за додаткового живлення у різних природно-кліматичних зонах займались ряд дослідників.

Гамаюнова В. В. та Москва І. С. визначили, що в умовах Південного Степу України передпосівне оброблення насіння збільшує врожайність рижію ярого сорту Степовий 1 на 54–56 %, а сумісно з проведенням трьох підживлень рослин протягом вегетації – практично в 4 рази (до 1,50 т/га в порівнянні з контролем – 0,39 т/га) (Hamaiunova et al. 2016, Hamaiunova et al. 2017a, Hamaiunova et al. 2017b).

Розроблені вченими Миколаївського НАУ елементи технології вирощування рижію ярого сорту Степовий 1, а саме оптимізація живлення, дозволяють істотно підвищити рівень урожайності насіння та основні показники економічної ефективності. Максимальних значень основні показники економічної ефективності умовно чистий прибуток – 71285 грн/га за рівня рентабельності 1156,3 % досягли за поєднання допосівного основного внесення $N_{15}P_{15}K_{15}$, оброблення насіння перед сівбою та обприскування посівів тричі за вегетацію Ескортом-Біо. Собівартість вирощування при цьому, навпаки, була мінімальною – 398,0 грн/ц (Hamaiunova et al. 2018).

В попередніх дослідженнях в Інституті олійних культур встановлено, що приріст врожайності при застосуванні біопрепаратів по відношенню до контролю (1,12 т/га) склав 0,05–0,30 т/га. Найбільша урожайність рижію ярого сорту Степовий 1 – 1,38 т/га отримана при внесенні в грунт Дефенса V в дозі 1,5 л/га з обробкою насіння Дефенсом IV в дозі 600 мл/т та обприскуванням посівів Дефенсом VI в дозі 1,5 л/га (Vahnenko et al. 2011). Застосування мінеральних добрив сприяло підвищенню урожайності рижію ярого сорту Степовий 1 на 0,07–0,31 т/га (Vakhnenko 2014).

В умовах Лісостепу Рассадіна І. Ю. виявила, що внесення мінеральних добрив нормою $N_{120}P_{60}K_{60}$ забезпечує найвищу врожайність рижію ярого, яка становить 2,01 т/га і перебільшує урожайність на контролі на 55 % (Rasadina 2015).

В умовах Передкарпаття доведено, що внесення мінеральних добрив підвищує врожайність рижію посівного на 56–87 %, а разом із трьома додатковими підживленнями рослин протягом вегетаційного періоду – майже в 4 рази (до 1,99 т/га, що на 0,96 т/га більше, ніж у контролі) (Hryhoriv et al. 2022, Hryhoriv et al. 2021).

Лихочвор А.М. довів, що в умовах Західного Лісостепу урожайність насіння рижію ярого сорту Міраж під впливом мінеральних добрив підвищилась з 1,28 т/га на варіанті без добрив до 2,44 т/га на варіанті з внесенням $N_{120}P_{60}K_{120}$, тобто зросла на 1,16 т/га, або на 90,1 %. Прибуток становив 21750 грн/га за рівня рентабельності 181 % (Lykhochvor 2017b).

В умовах Правобережного Лісостепу України отримано найвищу врожайність рижію ярого: сорту Зевс – 2,31; сорту Гірський – 2,15; сорту Міраж – 2,27 та сорту Славутич – 2,22 т/га за рівня рентабельності 182-196 % (Kononenko 2021).

При визначенні економічної ефективності вирощування рижію ярого в умовах Прикарпаття встановлено, що кращі показники рівня рентабельності та собівартості отримано за умови застосування фосфорних і калійних мінеральних

добрив. Найвищий прибуток отримано на ділянках із внесенням мінеральних добрив у дозі $N_{30}P_{45}K_{45}+N_{60}$ (Hryhoriv 2012).

Румунськими вченими встановлено, що в умовах навчальної станції Банатського університету сільськогосподарських наук та ветеринарної медицини у Тімішоарі врожайність рижію ярого коливалася від 932 кг/га у контрольному варіанті (без добрив) до 1813 кг/га (у варіанті з удобренням $N_{100}P_{60}$) (Imbrea et al. 2011).

Для умов південно-центральної частини Чилі визначено оптимальний регламент застосування азотного, фосфорного та сірчаного живлення за вирощування рижію ярого. Максимальна врожайність насіння 2,39 т/га отримана за внесення 300 кг N/га. Результати засвідчили, що рижій позитивно реагує на високі норми внесення азоту, які максимізують потенціал врожайності насіння (Solis et al. 2013).

В середньому за три роки проведених нами досліджень урожайність рижію ярого на контролі (без добрив) становила, залежно від варіанту застосування регуляторів росту: 1,06–1,17 т/га за рядкового способу сівби та 0,85–0,93 т/га за широкорядного сорту Престиж; 1,12–1,23 т/га за рядкового способу сівби та 0,90–0,99 т/га за широкорядного сорту Славутич. При цьому, приріст врожайності від регуляторів росту дорівнював відповідно: 0,04–0,11; 0,04–0,08; 0,06–0,11; 0,05–0,09 т/га (табл. 1).

Таблиця 1

Урожайність рижію ярого залежно від фону мінеральних добрив, способу сівби та застосування регуляторів росту по сортах, т/га (2023–2025)

Застосування мінеральних добрив (B)	Застосування регуляторів росту (D)	Престиж (C)		Славутич	
		Ширина міжрядь, см (A)		Ширина міжрядь, см	
		15	70	15	70
Без добрив	Без препаратів	1,06	0,85	1,12	0,90
	Рост-концентрат	1,17	0,93	1,23	0,99
	Хелатин олійні	1,11	0,89	1,18	0,95
	Aminostar	1,10	0,90	1,16	0,95
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	1,10	0,88	1,16	0,94
	Рост-концентрат	1,19	0,95	1,27	1,01
	Хелатин олійні	1,15	0,92	1,21	0,97
	Aminostar	1,14	0,93	1,20	0,99
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	1,22	0,96	1,26	1,03
	Рост-концентрат	1,28	1,01	1,33	1,09
	Хелатин олійні	1,25	0,98	1,30	1,06
	Aminostar	1,25	0,99	1,29	1,06
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	1,27	1,01	1,33	1,07
	Рост-концентрат	1,32	1,06	1,40	1,11
	Хелатин олійні	1,29	1,04	1,37	1,09
	Aminostar	1,30	1,03	1,36	1,09
$НІР_{095}$, A – 0,010–0,020; B – 0,012–0,014; C – 0,010–0,014; D – 0,014–0,020; ABCD – 0,056–0,080.					

В середньому за три роки проведених нами досліджень урожайність рижію ярого на контролі (без добрив) становила, залежно від варіанту застосування регуляторів росту: 1,06–1,17 т/га за рядкового способу сівби та 0,85–0,93 т/га за широкорядного сорту Престиж; 1,12–1,23 т/га за рядкового способу сівби та 0,90–0,99 т/га за широкорядного сорту Славутич. При цьому, приріст врожайності від регуляторів росту дорівнював відповідно: 0,04–0,11; 0,04–0,08; 0,06–0,11; 0,05–0,09 т/га.

Вирощування рижію ярого на фоні $N_{20}P_{30}$ забезпечило приріст врожайності: 0,02–0,04 т/га за рядкового та 0,02–0,03 т/га за широкорядного способу сівби сорту Престиж; 0,03–0,04 т/га за рядкового способу сівби та 0,02–0,04 т/га за широкорядного сорту Славутич. Обприскування посівів регуляторами росту на цьому фоні було дещо менш ефективним та приріст становив відповідно: 0,04–0,09; 0,04–0,07; 0,04–0,11; 0,03–0,07 т/га. За внесення добрив в дозі $N_{30}P_{60}$ отримали приріст врожайності: 0,11–0,16 т/га за рядкового та 0,08-0,11 т/га за широкорядного способу сівби сорту Престиж; 0,10–0,14 т/га за рядкового способу сівби та 0,10–0,13 т/га за широкорядного сорту Славутич. Приріст від регуляторів росту знизився відповідно до: 0,03–0,06; 0,02–0,05; 0,03–0,07; 0,03–0,06 т/га. Вирощування рижію ярого на фоні $N_{40}P_{40}K_{40}$ забезпечило приріст врожайності від мінеральних добрив: 0,15–0,21 т/га за рядкового та 0,03–0,16 т/га за широкорядного способу сівби сорту Престиж; 0,17–0,21 т/га за рядкового та 0,12–0,17 т/га за широкорядного способів сівби сорту Славутич. На фоні повного добрива приріст від регуляторів росту дорівнював: 0,02–0,05; 0,02–0,05; 0,03–0,07; 0,02–0,04 т/га відповідно.

В середньому за три роки врожайність рижію ярого більшою була за сівби з шириною міжрядь 15 см на 0,20–0,27 т/га у сорту Престиж та 0,21–0,29 т/га у сорту Славутич.

Найбільшу врожайність рижію ярого сорту Престиж – 1,32 та сорту Славутич – 1,40 т/га отримано за сівби з шириною міжрядь 15 см на фоні внесення мінеральних добрив в дозі $N_{40}P_{40}K_{40}$ з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат у фазу розетки.

При аналізі економічних показників вирощування рижію ярого з застосуванням мінеральних добрив та регуляторів росту за різних способів сівби за цінами на 30.08. 2025 року встановлено, що загальні витрати та собівартість продукції найменшими були на контролі без добрив і становили за рядкового способу сівби: 8833–9142 грн/га та 7701–8333 грн/т для сорту Престиж; 8620–8929 грн/га та 7153–7697 грн/т для сорту Славутич, а найбільшими відповідно: 15359–15667 грн/га та 11764–12094 грн/га для сорту Престиж; 15146–15454 грн/га та 10942–11388 грн/т для сорту Славутич за вирощування рижію ярого на фоні $N_{40}P_{40}K_{40}$. За широкорядного способу сівби ці показники були дещо вищими і відповідно становили: 8969–9279 грн/га та 9832–10552 грн/т для сорту Престиж; 8755–9066 грн/га та 9021–9728 грн/т для сорту Славутич на контролі і 15489–15796 грн/га та 14774–15336 грн/га для сорту Престиж; 15277–15583 грн/га та 13915–14296 грн/т для сорту Славутич за вирощування рижію ярого на фоні $N_{40}P_{40}K_{40}$ (табл. 2, 3). Таким чином, застосування мінеральних добрив призводило до збільшення загальних витрат та зростання собівартості продукції на 3182–6526 грн/га та 2282–5026 грн/т.

Таблиця 2

Економічна ефективність вирощування рижію ярого сорту Престиж залежно від фону мінеральних добрив, способу сівби та застосування регуляторів росту (2023–2025 рр.)

Застосування мінеральних добрив	Застосування регуляторів росту	Загальні витрати, грн/га	Вартість продукції, грн/га	Собівартість, грн/т	Прибуток з 1 га, грн	Рентабельність, %
Ширина міжрядь, 15 см						
Без добрив	Без препаратів	8833	37100	8333	28267	320,0
	Рост-концентрат	9010	40950	7701	31940	354,5
	Хелатин олійні	8997	38850	8105	29853	331,8
	Aminostar	9142	38500	8311	29358	321,1
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	12018	38500	10925	26482	220,4
	Рост-концентрат	12193	41650	10246	29457	241,6
	Хелатин олійні	12182	40250	10593	28068	230,4
	Aminostar	12327	39900	10813	27573	223,7
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14561	42700	11935	28139	193,2
	Рост-концентрат	14732	44800	11509	30068	204,1
	Хелатин олійні	14722	43750	11778	29028	197,2
	Aminostar	14868	43750	11894	28882	194,3
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	15359	44450	12094	29091	189,4
	Рост-концентрат	15529	46200	11764	30671	197,5
	Хелатин олійні	15519	45150	12030	29631	190,9
	Aminostar	15667	45500	12052	29833	190,4
Ширина міжрядь 70, см						
Без добрив	Без препаратів	8969	29750	10552	20781	231,7
	Рост-концентрат	9143	32550	9831	23407	256,0
	Хелатин олійні	9132	31150	10261	22018	241,1
	Aminostar	9279	31500	10310	22221	239,5
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	12153	30800	13810	18647	153,4
	Рост-концентрат	12326	33250	12975	20924	169,8
	Хелатин олійні	12316	32200	13387	19884	161,4
	Aminostar	12463	32550	13401	20087	161,2
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14691	33600	15303	18909	128,7
	Рост-концентрат	14861	35350	14714	20489	137,9
	Хелатин олійні	14851	34300	15154	19449	131,0
	Aminostar	14999	34650	15151	19651	131,0
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	15489	35350	15336	19861	128,2
	Рост-концентрат	15660	37100	14774	21440	136,9
	Хелатин олійні	15651	36400	15049	20749	132,6
	Aminostar	15796	36050	15336	20254	128,2

Застосування ж регуляторів росту, в свою чергу, сприяло збільшенню загальних витрат на 170–310 грн/га для обох сортів, але зменшенню собівартості продукції на 22–835 грн/т для сорту Престиж та 25–709 грн/т для сорту Славутич.

Таблиця 3

Економічна ефективність вирощування рижію ярого сорту Славутич залежно від фону мінеральних добрив, способу сівби та застосування регуляторів росту (2023–2025 рр.)

Застосування мінеральних добрив	Застосування регуляторів росту	Загальні витрати, грн/га	Вартість продукції, грн/га	Собівартість, грн/т	Прибуток з 1 га, грн	Рентабельність, %
Ширина міжрядь, 15 см						
Без добрив	Без препаратів	8620	39200	7696	30580	354,8
	Рост-концентрат	8798	43050	7153	34252	389,3
	Хелатин олійні	8786	41300	7446	32514	370,1
	Aminostar	8929	40600	7697	31671	354,7
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	11805	40600	10177	28795	243,9
	Рост-концентрат	11983	44450	9435	32467	270,9
	Хелатин олійні	11969	42350	9892	30381	253,8
	Aminostar	12114	42000	10095	29886	246,7
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14346	44100	11386	29754	207,4
	Рост-концентрат	14518	46550	10916	32032	220,6
	Хелатин олійні	14509	45500	11161	30991	213,6
	Aminostar	14653	45150	11359	30497	208,1
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	15146	46550	11388	31404	207,3
	Рост-концентрат	15319	49000	10942	33681	219,9
	Хелатин олійні	15309	47950	11174	32641	213,2
	Aminostar	15454	47600	11363	32146	208,0
Ширина міжрядь 70, см						
Без добрив	Без препаратів	8755	31500	9728	22745	259,8
	Рост-концентрат	8931	34650	9021	25719	288,0
	Хелатин олійні	8920	33250	9390	24330	272,8
	Aminostar	9066	33250	9543	24184	266,8
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	11940	32900	12702	20960	175,5
	Рост-концентрат	12113	35350	11993	23237	191,8
	Хелатин олійні	12102	33950	12476	21848	180,5
	Aminostar	12251	34650	12375	22399	182,8
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14480	36050	14058	21570	149,0
	Рост-концентрат	14651	38150	13441	23499	160,4
	Хелатин олійні	14642	37100	13813	22458	153,4
	Aminostar	14788	37100	13951	22312	150,9
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	15277	37450	14278	22173	145,1
	Рост-концентрат	15446	38850	13915	23404	151,5
	Хелатин олійні	15437	38150	14162	22713	147,1
	Aminostar	15583	38150	14296	22567	144,8

Вартість продукції зростала як під впливом застосування мінеральних добрив, так і регуляторів росту на 700–7350 та 700–3850 грн/га відповідно. За вирощування сортів рижію ярого з шириною міжрядь 15 см вартість продукції

знаходилась в межах 37100–46200 грн/га для сорту Престиж та 39200–49000 грн/га для сорту Славутич. За вирощування з шириною міжрядь 70 см вартість продукції зменшилась відповідно на 7000–9450 та 7350–10150 грн/га.

Показники умовно чистого прибутку та рентабельності більшими були за рядкового способу сівби і становили: 26482–31940 грн/га за рентабельності 189,4–354,5 % для сорту Престиж й 28795–34252 грн/га за рентабельності 207,3–389,3 % для сорту Славутич. Значення цих показників за широкорядного способу сівби знизились відповідно на: 7137–9579 грн/га та 58,3–98,5 % й 7487–10277 грн/га та 57,2–101,3 %. Застосування мінеральних добрив призводило до зниження прибутку та рентабельності. Застосування ж регуляторів росту, в свою чергу, сприяло збільшенню значень цих показників на: 393–3673 грн/га та 1,0–34,5 % для сорту Престиж; 394–3672 грн/га та 0,7–34,5 % для сорту Славутич.

Найбільший умовно чистий прибуток для сорту Престиж 31940 грн/га та для сорту Славутич 34252 грн/га за рівня рентабельності 354,5 та 389,3 % забезпечило вирощування рижію ярого на фоні без добрив з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат за рядкового способу сівби.

При аналізі показників біоенергетичної ефективності елементів технології вирощування рижію ярого встановлено, що за умови застосування мінеральних добрив витрати енергії збільшились на 2189–6894 МДж/га для сортів Престиж та Славутич (табл. 4, 5). Обробка посівів регуляторами росту призвела до збільшення витрат енергії на 267–713 МДж/га. Витрати енергії більшими були на 256–494 МДж/га для сорту Престиж та 290–562 МДж/га для сорту Славутич за сівби з шириною міжрядь 15 см.

За рахунок збільшення врожайності, показники виходу енергії більшими були за умови застосування мінеральних добрив на 524–5502 МДж/га та застосування регуляторів росту на 524–2882 МДж/га. Більший вихід енергії забезпечила сівба з шириною міжрядь 15 см на 5240–7074 МДж/га для сорту Престиж та 5502–7598 МДж/га для сорту Славутич.

Показники приросту енергії зменшувались під впливом мінеральних добрив та зростали під впливом регуляторів росту відповідно на: 174–3216 та 205–2169 МДж/га для сорту Престиж; 174–3444 та 205–2169 МДж/га для сорту Славутич. Вирощування рижію ярого за ширини міжрядь 15 см призвело для збільшення значень приросту енергії на 4984–6580 МДж/га для сорту Престиж та 5212–7036 МДж/га для сорту Славутич в порівнянні з шириною міжрядь 70 см.

Енергетичний коефіцієнт, залежно від агроприйомів вирощування рижію ярого становив 1,55–2,73 за енергоємності 9604–16864 МДж/т для сорту Престиж та 1,63–2,86 за енергоємності 9163–16091 МДж/т для сорту Славутич. Слід відмітити, що під впливом мінеральних добрив енергетичний коефіцієнт знижувався на 0,31–0,80 для сорту Престиж та 0,33–0,83 для сорту Славутич, а енергоємність зростала відповідно на 1612–4942 та 1489–4747 МДж/т. Енергоємність меншою була за вирощування з шириною міжрядь 15 см на 1909–3093 МДж/т для сорту Престиж та 1770–2903 МДж/т для сорту Славутич. Енергетичний коефіцієнт, навпаки більшим був за рядкового способу сівби на 0,33–0,48.

Обробка посівів регуляторами росту Рост-концентрат та Aminostar сприяло зменшенню енергоємності та збільшенню енергетичного коефіцієнту, а

регулятором росту Хелатин олійні навпаки збільшенню енергоємності та зменшенню енергетичного коефіцієнту.

Таблиця 4

Біоенергетична ефективність вирощування рижію ярого сорту Престиж залежно від фону мінеральних добрив, способу сівби та застосування регуляторів росту (2023–2025 рр.)

Застосування мінеральних добрив	Застосування регуляторів росту	Витрати енергії, МДж/га	Вихід енергії, МДж/га	Приро-щення енергії, МДж/га	Енергомі-сткість, МДж/т	Енерге-тичний коефіцієнт
Ширина міжрядь, 15 см						
Без добрив	Без препаратів	10524	27772	17248	9928	2,64
	Рост-концентрат	11237	30654	19417	9604	2,73
	Хелатин олійні	11173	29082	17909	10066	2,60
	Aminostar	10859	28820	17961	9872	2,65
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	12781	28820	16039	11619	2,25
	Рост-концентрат	13426	31178	17752	11282	2,32
	Хелатин олійні	13430	30130	16700	11678	2,24
	Aminostar	13116	29868	16752	11505	2,28
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14434	31964	17530	11831	2,21
	Рост-концентрат	14977	33536	18559	11701	2,24
	Хелатин олійні	15015	32750	17735	12012	2,18
	Aminostar	14735	32750	18015	11788	2,22
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	17418	33274	15856	13715	1,91
	Рост-концентрат	17927	34584	16657	13581	1,93
	Хелатин олійні	17965	33798	15833	13926	1,88
	Aminostar	17719	34060	16341	13630	1,92
Ширина міжрядь 70, см						
Без добрив	Без препаратів	10234	22270	12036	12040	2,18
	Рост-концентрат	10845	24366	13521	11661	2,25
	Хелатин олійні	10849	23318	12469	12190	2,15
	Aminostar	10603	23580	12977	11781	2,22
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	12457	23056	10599	14156	1,85
	Рост-концентрат	13034	24890	11856	13720	1,91
	Хелатин олійні	13072	24104	11032	14209	1,84
	Aminostar	12826	24366	11540	13791	1,90
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	13974	25152	11178	14556	1,80
	Рост-концентрат	14483	26462	11979	14340	1,83
	Хелатин олійні	14521	25676	11155	14817	1,77
	Aminostar	14275	25938	11663	14419	1,82
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	16958	26462	9504	16790	1,56
	Рост-концентрат	17467	27772	10305	16478	1,59
	Хелатин олійні	17539	27248	9709	16864	1,55
	Aminostar	17225	26986	9761	16723	1,57

Таблиця 5

Біоенергетична ефективність вирощування рижію ярого сорту Славутич залежно від фону мінеральних добрив, способу сівби та застосування регуляторів росту (2023–2025 рр.)

Застосування мінеральних добрив	Застосування регуляторів росту	Витрати енергії, МДж/га	Вихід енергії, МДж/га	Приріст енергії, МДж/га	Енергомісткість, МДж/т	Енергетичний коефіцієнт
Ширина міжрядь, 15 см						
Без добрив	Без препаратів	10558	29344	18786	9427	2,78
	Рост-концентрат	11271	32226	20955	9163	2,86
	Хелатин олійні	11241	30916	19675	9526	2,75
	Aminostar	10893	30392	19499	9391	2,79
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	12815	30392	17577	11047	2,37
	Рост-концентрат	13528	33274	19746	10652	2,46
	Хелатин олійні	13464	31702	18238	11127	2,35
	Aminostar	13150	31440	18290	10958	2,39
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14400	33012	18612	11429	2,29
	Рост-концентрат	14977	34846	19869	11261	2,33
	Хелатин олійні	15015	34060	19045	11550	2,27
	Aminostar	14701	33798	19097	11396	2,30
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	17452	34846	17394	13122	2,00
	Рост-концентрат	18029	36680	18651	12878	2,03
	Хелатин олійні	18067	35894	17827	13188	1,99
	Aminostar	17753	35632	17879	13054	2,01
Ширина міжрядь 70, см						
Без добрив	Без препаратів	10234	23580	13346	11371	2,30
	Рост-концентрат	10879	25938	15059	10989	2,38
	Хелатин олійні	10883	24890	14007	11456	2,29
	Aminostar	10603	24890	14287	11161	2,35
$N_{20}P_{30}$	Без препаратів	12491	24628	12137	13288	1,97
	Рост-концентрат	13068	26462	13394	12939	2,02
	Хелатин олійні	13072	25414	12342	13476	1,94
	Aminostar	12860	25938	13078	12990	2,02
$N_{30}P_{60}$	Без препаратів	14042	26986	12944	13633	1,92
	Рост-концентрат	14585	28558	13973	13381	1,96
	Хелатин олійні	14623	27772	13149	13795	1,90
	Aminostar	14343	27772	13429	13531	1,94
$N_{40}P_{40}K_{40}$	Без препаратів	16992	28034	11042	15880	1,65
	Рост-концентрат	17467	29082	11615	15736	1,66
	Хелатин олійні	17539	28558	11019	16091	1,63
	Aminostar	17259	28558	11299	15834	1,65

Найбільш ефективним за енергетичних показників виявилось вирощування рижію ярого сортів Престиж та Славутич за ширини міжрядь 15 см

на фоні без добрив з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат.

Висновки. За даними досліджень встановлено зміну рівня врожайності рижію ярого та показників економічної й біоенергетичної ефективності його вирощування залежно від мінеральних добрив, регуляторів росту за різних способів сівби.

Найбільшу врожайність рижію ярого сорту Престиж – 1,32 та сорту Славутич – 1,40 т/га отримано за сівби з шириною міжрядь 15 см на фоні внесення мінеральних добрив в дозі $N_{40}P_{40}K_{40}$ з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат у фазу розетки.

Найбільший умовно чистий прибуток для сорту Престиж 31940 грн/га та для сорту Славутич 34252 грн/га за рівня рентабельності 354,5 та 389,3 % забезпечило вирощування рижію ярого на фоні без добрив з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат за рядкового способу сівби.

Найбільші значення приросту енергії: 19417 МДж/га для сорту Престиж; 20555 МДж/га та енергетичний коефіцієнт: 2,73 для сорту Престиж; 2,86 для сорту Славутич за найменшої енергоємності 9604 й 9163 МДж/т забезпечило вирощування рижію ярого на фоні без добрив з обприскуванням посівів регулятором росту Рост-концентрат за рядкового способу сівби.

References

Aksyonov IV, Minkovskyi AE, Stanchevskyi VK (2001) Methodological recommendations for bioenergetic assessment of the technology of growing oilseed crops. Zaporizhzhia: Zaporizhia State University. 34 p

Andriychuk VG (2005) Efficiency of agricultural enterprises: theory, methodology, analysis. Kyiv National University of Economics Kyiv. KNEU. 292 p

Cherenkov AV, Rybka VS, Kulyk AO (2014) Scientific and practical guide to substantiation of elemental norms of labor, material and energy costs for the production of grain crops. Dnipropetrovsk. State Institute of Agriculture of the Steppe Zone of the National Academy of Sciences of Ukraine. 180 p

DSTU 4397 (2005) Agricultural machinery. Methods of economic evaluation of equipment at the test stage. [Effective from 2006-01-01]. Kyiv. State consumer standard of Ukraine. 15 p

GSTU 3-37-4-94 (1995) Tractors and agricultural machines. Methods of economic evaluation. [Effective from 1995-07-01]. Kyiv. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine. 18 p

Hamayunova VV, Moskva IS (2017a) Components of structures and yield of spring rye seeds in the southern Steppe of Ukraine. Bulletin of Zhytomyr National Agroecological University. Zhytomyr. 2 (61): 29−34

Hamayunova VV, Moskva IS (2017 b) The influence of growth regulators on the leaf surface area of spring barley. Bulletin of Agricultural Science of the Black Sea Region. Mykolaiv. 3 (95): 82−92

Hamaiunova VV, Moskva IS, Averchev OV (2018) Ekonomichna efektyvnist vyroshchuvannia ryzhiiu yaroho za optymizatsii zhyvlennia v umovakh Pivdennoho Stepu Ukrainy. Tavriiskyi naukovyi visnyk. Zemlerobstvo, roslynnytstvo, ovochivnytstvo ta bashtannytstvo. 104: 27-34

Hamaiunova VV, Moskva IS (2016) Productivity of common millet on southern black soil under the influence of modern growth regulators. Collection of

scientific works of the National Scientific Center 'Institute of Agriculture of NAAS'. Kyiv. 1: 75-82

Hryhoriv YaYa (2012) Ekonomichna efektyvnist vyroshchuvannia ryzhiiu yaroho v umovakh prykarpattia. Visnyk poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii.1: 198-200

Hryhoriv Y, Butenko A, Nechyporenko V, Lyshenko M, Ustik T, Zubko V, Makarenko N, Mushtai V (2021) Economic Efficiency of Camelina sativa Growing with nutrition optimization under coditions of Precarpathians of Ukraine. Journal of Agricultural Science. 32(2): 232–238 DOI: 10.15159/jas.21.33

Hryhoriv Y, Butenko A, Kozak M, Tatarynova V, Bondarenko O, Nozdrina N, Stavytskyi A, Bordun R (2022) Structure components and yielding capacity of Camelina sativa in Ukraine. Agriculture and Forestry. 68(3): 93–102 DOI: 10.17707/AgricultForest.68.3.07

Imbrea F, Jurcoane S, Halmajan H, Duda M, Botos L (2011) *Camelina sativa*: a new source of vegetal oils. Romanian Biotechnological Letters. 16(3): 6263-6270

Komarova IB, Rozhkovan VV (2003) Ryzhii – alternatyvna oliina kultura ta perspektyvy yoho vykorystannia. Propozytsiia. 1: 46–47

Kononenko LM (2021) Produktyvnist ryzhiiu i ripaku yaroho zalezhno vid sortovykh osoblyvostei u Pravoberezhnomu Lisostepu Ukrainy. Naukovi pratsi instytutu bioenerhetychnykh kultur i tsukrovykh buriakiv vypusk. 29:160-168 DOI: 10.47414/np.29.2021.247437

Lykhochvor AM (2017b) Urozhainist ryzhiiu yaroho i oliinykh kultur v umovakh Zakhidnoho Lisostepu. Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ahronomiia i biolohiia. 2 (33): 117-120

Lykhochvor AM (2017a) Vplyv elementiv intensyfikatsii na vrozhainist i yakist nasinnia ta ekonomichnu efektyvnist vyroshchuvannia ryzhiiu. Karantyn i zakhyst roslyn. 1–3: 12–15

Pivovar VS, Nuzhdin EM, Kislyachenko MF (2010) Methodical provisions and standards of productivity and fuel consumption for tillage. Kyiv. Research Institute of Ukragroprodukproduktivnost. 584 p

Rasadina IYu (2015) The effectiveness of the use of mineral fertilizers under spring barley on leached chernozem. Agrochemistry and Soil Science. 83: 107-110

Rozhkov AO, Puzik VK, Kalenska SM, Puzik LM, Popov SI, Muzafarov NM, Bukhalo VIa, Kryshtop YeA (2016a) Teoretychni aspekty doslidnoi spravy. Kharkiv. Maidan: 316 p.

Rozhkov AO, Puzik VK, Kalenska SM, Puzik LM, Popov SI, Muzafarov NM, Bukhalo VIa, Kryshtop YeA (2016b) Statystychna obrobka rezultativ ahronomichnykh doslidzhen. Kharkiv. Maidan: 342 p.

Saiko VF, Kaminsky VF, Vyshnivsky PS, Hubenko LV, Korniychuk MS, Buslaeva NH, Shliakhturov DS (2011) Features of conducting research on cruciferous oil crops. Kyiv. 76 p.

Solis A, Vidal I, Paulino L, Johnson BL, Berti MT (2013) Camelina seed yield response to nitrogen, sulfur, and phosphorus fertilizer in South Central Chile. Industrial Crops and Products. 44: 132–138 DOI:10.1016/j.indcrop.2012.11.005

Ushkarenko VO, Lazer PN, Ostapenko AI, Boyko IO (1997) Methodology for assessing the bioenergetic efficiency of crop production technology: methodological recommendations. Kherson. 22 p

Vahnenko SV, Polyakov OI (2011) Formation of the productivity of spring barley with the application of biostimulants and plant growth regulators in the conditions of the southern Steppe of Ukraine. Scientific and Technical Bulletin of IOK NAAN. 16: 103−107

Vakhnenko SV (2014) The effectiveness of applying mineral fertilizers when growing spring barley in the conditions of the Steppe of Ukraine. Scientific and Technical Bulletin of the Institute of Oilseed Crops of the National Academy of Agricultural Sciences of Ukraine. 21: 80−83

Zanetti F, Alberghin B, Jeromela A, Grahovac N, Rajković D, Kiprovski B, Monti A. (2021) Camelina, an ancient oilseed crop actively contributing to the rural renaissance in Europe. A review. Agronomy for Sustainable Development: 41 DOI: 10.1007/s13593-020-00663-y

ECONOMIC AND BIOENERGY EFFICIENCY OF SPRING RICE GROWING DEPENDING ON AGRICULTURAL INFLUENCES

O. I. Polyakov, D. I. Fostashchenko

Institute of Oilseed Crops of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

High economic indicators of growing red spring wheat ensure low production costs and high purchase prices for raw materials. High competitiveness of red spring wheat is possible if modern production technologies are used, which should ensure high yields and product quality and increase the level of profitability by reducing cost indicators. The aim of the research was to determine the economic and bioenergetic efficiency of growing spring ryegrass depending on the use of mineral fertilizers and growth regulators using different sowing methods. The experiment was conducted in 2023–2025 at the experimental field of the Institute of Oilseeds of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine. Sowing of spring rye of the Prestige and Slavutych varieties was carried out at the optimal time (at a soil temperature of 4–6 °C) with a row spacing of 15 cm with a seeding rate of 5.0 million similar seeds per hectare and with a row spacing of 70 cm with a seeding rate of 3.0 million similar seeds per hectare. Variants of application of mineral fertilizers: 1 – Control (without fertilizers); 2 – $N_{20}P_{30}$; 3 – $N_{30}P_{60}$; 4 – $N_{40}P_{40}K_{40}$. Mineral fertilizers were applied for pre-sowing cultivation. Variants of application of plant growth regulators: 1 – Control (spraying with water 200 l/ha); 2 – Rost-concentrate (1.0 l/ha); 3 – Chelatin oil (1.5 l/ha); 4 – Aminostar (0.5 l/ha). Spraying of crops was carried out in the rosette phase. The highest yield of spring rye of the Prestige variety – 1.32 and Slavutych variety – 1.40 t/ha was obtained when sowing with a row spacing of 15 cm against the background of mineral fertilizers in the dose of $N_{40}P_{40}K_{40}$ with spraying of crops with the growth regulator Rost-concentrate in the rosette phase. When analyzing the economic indicators of growing spring ryegrass with the use of mineral fertilizers and growth regulators for various sowing methods at prices as of August 30, 2025, it was found that the total costs and cost of production were the lowest in the control without fertilizers and amounted to the following for the row sowing method: 8833–9142 UAH/ha and 7701–8333 UAH/t for the Prestige variety; 8620–8929 UAH/ha and 7153–7697 UAH/t for the Slavutych variety, and the highest, respectively: 15359–15667 UAH/ha and 11764–12094 UAH/ha for the Prestige variety; 15146–15454 UAH/ha and 10942–11388 UAH/t for the Slavutych variety for growing red spring wheat on the background of $N_{40}P_{40}K_{40}$. With the wide-row sowing method, these indicators were somewhat higher and were, respectively: 8969–9279 UAH/ha and 9832-10552 UAH/t for the Prestige variety; 8755–9066

UAH/ha and 9021–9728 UAH/t for the Slavutych variety in the control and 15489–15796 UAH/ha and 14774–15336 UAH/ha for the Prestige variety; 15277–15583 UAH/ha and 13915–14296 UAH/t for the Slavutych variety for growing spring ryegrass on the background of $N_{40}P_{40}K_{40}$. Thus, the use of mineral fertilizers led to an increase in total costs and an increase in the cost of production by 3182–6526 UAH/ha and 2282–5026 UAH/t. The use of growth regulators, in turn, contributed to an increase in total costs by 170–310 UAH/ha for both varieties, but a decrease in the cost of production by 22–835 UAH/t for the Prestige variety and 25–709 UAH/t for the Slavutych variety. The indicators of conditional net profit and profitability were higher for the row sowing method and amounted to: 26482–31940 UAH/ha with a profitability of 189.4–354.5 % for the Prestige variety and 28795–34252 UAH/ha with a profitability of 207.3–389.3 % for the Slavutych variety. The values of these indicators for the wide-row sowing method decreased, respectively, by: 7137–9579 UAH/ha and 58.3-98.5 % and 7487–10277 UAH/ha and 57.2–101.3 %. The use of mineral fertilizers led to a decrease in profit and profitability. The use of growth regulators, in turn, contributed to an increase in the values of these indicators by: 393–3673 UAH/ha and 1.0–34.5 % for the Prestige variety; 394–3672 UAH/ha and 0.7–34.5 % for the Slavutych variety. The highest conditional net profit for the Prestige variety of 31,940 UAH/ha and for the Slavutych variety of 34,252 UAH/ha at a profitability level of 354.5 and 389.3% was provided by growing red spring wheat on a background without fertilizers with spraying crops with the growth regulator Rost-concentrate using the row sowing method. When analyzing the indicators of bioenergetic efficiency of elements of the technology of growing spring ryegrass, it was found that under the condition of using mineral fertilizers, energy consumption increased by 2189–6894 MJ/ha for the varieties Prestige and Slavutych. Treatment of crops with growth regulators led to an increase in energy consumption by 267–713 MJ/ha. Energy consumption was higher by 256–494 MJ/ha for the variety Prestige and 290–562 MJ/ha for the variety Slavutych when sowing with a row spacing of 15 cm. The energy increment values decreased under the influence of mineral fertilizers and increased under the influence of growth regulators, respectively, by: 174–3216 and 205–2169 MJ/ha for the Prestige variety; 174–3444 and 205–2169 MJ /ha for the Slavutych variety. Growing red spring wheat with a row spacing of 15 cm led to an increase in energy increment values by 4984–6580 MJ/ha for the Prestige variety and 5212–7036 MJ /ha for the Slavutych variety compared to a row spacing of 70 cm. The energy coefficient, depending on the agricultural methods of growing red spring wheat, was 1.55–2.73 with an energy intensity of 9604–16864 MJ/t for the Prestige variety and 1.63–2.86 with an energy intensity of 9163–16091 MJ/t for the Slavutych variety. It should be noted that under the influence of mineral fertilizers, the energy coefficient decreased by 0.31–0.80 for the Prestige variety and 0.33–0.83 for the Slavutych variety, and the energy intensity increased by 1612–4942 and 1489–4747 MJ/t, respectively. Energy intensity was lower when growing with a row spacing of 15 cm by 1909–3093 MJ/t for the Prestige variety and 1770–2903 MJ/t for the Slavutych variety. The energy coefficient, on the contrary, was higher when planting in rows by 0.33–0.48. Treatment of crops with growth regulators Rost-concentrate and Aminostar contributed to a decrease in energy intensity and an increase in the energy coefficient, while the growth regulator Chelatin oilseeds, on the contrary, increased energy intensity and reduced the energy coefficient.The most effective in terms of energy indicators was the cultivation of spring ryegrass of the Prestige and Slavutych varieties with a row spacing of 15 cm on a background without fertilizers and spraying the crops with the growth regulator Rost-concentrate.

Key words: red spring wheat, sowing method, mineral fertilizer, plant growth regulator, yield, economic efficiency, bioenergy efficiency